

Analysis of Factors Influencing the Measurement of Student Citizenship Culture

Hojjatollah Shahzeidi¹, Jafar Rahmani^{2*}, Mohsen Ameri Shahrabi³

1. Department of Cultural Policy, NT.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran

2. Department of Management, Faculty of Management and Accounting, Tolou Mehr University, Qom, Iran

3. Department of Cultural Management and Communication Sciences, NT.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran

ABSTRACT

Received: 27 Jul 2025

Accepted: 06 Oct 2025

Available Online: 22 Dec 2025

Keywords

civil liberty, academic citizenship, citizenship rights, citizenship behavior, university culture, civic ethics

The present study was conducted with the aim of examining the impact of various factors on the student citizenship culture among students in the North Tehran region. This research is applied in nature and follows a descriptive-survey design. The statistical population consisted of 1,200 students, from whom 291 individuals were selected through simple random sampling. Data were collected through both library and field methods, and the main instrument for data gathering was a questionnaire. The research hypotheses included the impact of civil liberty, academic citizenship, citizenship rights, citizenship behavior, university culture, and civic ethics on the student citizenship culture. Descriptive statistics showed that the sample composition was nearly equal in terms of gender, with the majority being young and single. In the inferential statistics section, the conceptual model was evaluated using SmartPLS software and structural equation modeling (SEM). The model's reliability and validity criteria were reported as adequate, and the model fit indices, including the Goodness-of-Fit Index (GFI), Comparative Fit Index (CFI), and Goodness-of-Fit (GOF), indicated acceptable model conformity, although the Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) index was weaker. The coefficient of determination (R^2) demonstrated moderate to strong explanatory power of the model. Hypothesis testing was performed using the Partial Least Squares (PLS) method, and all hypothesized relationships were confirmed with positive standardized coefficients and significant t-values. The greatest effects were related to civic ethics and citizenship rights, while the smallest effect belonged to academic citizenship. Accordingly, the study shows that all six examined factors have a positive and significant impact on the student citizenship culture, and the theoretical research model received strong empirical support.

How to cite:

Shahzeidi, H., Rahmani, J., & Ameri Shahrabi, M. (2025). Analysis of Factors Influencing the Measurement of Student Citizenship Culture. *Study and Innovation in Education and Development*, 5(4), 1-19.

* Corresponding Author:

Dr. Jafar Rahmani

E-mail: Rahmani@toloumehr.ac.ir

© 2025 the authors. Published by Institute for Knowledge, Development, and Research.

This is an open access article under the terms of the [CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) License.

EXTENDED ABSTRACT

INTRODUCTION

Student citizenship culture has emerged as a critical dimension in evaluating the quality and social responsibility of higher education institutions. Universities today are expected not only to generate and disseminate knowledge but also to cultivate socially responsible, ethically aware, and civically engaged graduates (1, 2). Citizenship in academic contexts refers to a complex set of knowledge, values, rights, and behaviors that empower students to participate actively in democratic life, contribute to social cohesion, and uphold ethical and civic norms (10). In contemporary societies, where rapid social change and digital transformation are reshaping civic engagement, understanding the factors that influence student citizenship culture is vital (3).

Previous research highlights that academic culture plays a foundational role in shaping students' civic identity by embedding shared values, attitudes, and behavioral norms within the university environment (4, 5). A healthy academic culture fosters trust, collaboration, and mutual respect, reinforcing students' sense of belonging and social responsibility (6). Additionally, civic ethics—principles such as honesty, fairness, and social accountability—are strongly associated with moral development and active civic participation (7). Studies have also shown that universities with an explicit emphasis on ethical values and rights-based education are more successful in nurturing proactive citizens (8, 9).

Another vital element is civic freedom, which includes opportunities for free expression, democratic participation, and engagement in institutional decision-making. Environments that support these freedoms enable students to experience democracy in practice and develop a robust sense of agency (10, 26). Research further suggests that awareness of citizenship rights empowers students to engage meaningfully in academic and social spheres, fostering their capacity to advocate for fairness and inclusion (11, 29). Beyond institutional factors, students' behavioral engagement, including volunteerism, teamwork, and respect for academic norms, is essential for sustaining a vibrant civic culture (23, 25).

Socioeconomic background also exerts considerable influence on the development of citizenship competencies (12, 13). Students from families with higher cultural and economic capital often have greater access to civic learning experiences, though inclusive educational practices can help close these gaps (14, 15). Moreover, globalization and digitalization have transformed the context of citizenship; today's students interact in both

physical and virtual spaces, making digital citizenship and ethical data practices increasingly important (3, 16). These dynamics underscore the need for integrative, context-sensitive models to assess and enhance student citizenship culture in diverse higher education systems (27, 28).

Given these perspectives, this study aimed to develop and test an integrated conceptual model explaining how civic freedom, academic citizenship, citizenship rights, citizenship behavior, academic culture, and civic ethics collectively shape student citizenship culture. The findings are particularly relevant for Iranian higher education, where there is a pressing need to modernize policies and create participatory and ethically grounded learning environments (22, 24).

METHODS AND MATERIALS

The research adopted an applied, descriptive–survey design. The statistical population included 1,200 students enrolled in universities in the North Tehran region. A sample of 291 participants was selected using simple random sampling based on Cochran’s formula to ensure adequate representativeness. Data collection was conducted through both library and field approaches; the main research instrument was a structured questionnaire designed to measure six key independent variables—civic freedom, academic citizenship, citizenship rights, citizenship behavior, academic culture, and civic ethics—and the dependent construct of student citizenship culture.

The questionnaire underwent rigorous content validation and reliability testing. Structural equation modeling (SEM) using SmartPLS software was employed to assess the measurement and structural models. Reliability indices, including Cronbach’s alpha and composite reliability (CR), along with Average Variance Extracted (AVE), were calculated to ensure internal consistency and convergent validity. Model fit was evaluated through indices such as GFI, CFI, GOF, and RMSEA. Hypotheses were tested using the Partial Least Squares (PLS) approach, with path coefficients and t-statistics used to determine the significance and strength of relationships.

FINDINGS

Descriptive statistics showed a nearly equal gender distribution (49.1% female and 50.9% male), with most participants being young and single. Educationally, 46.4% were undergraduate students, 38.8% were pursuing master’s degrees, and 14.8% were doctoral candidates.

Measurement model results confirmed adequate reliability and validity: all constructs achieved composite reliability above 0.70 and AVE values exceeding the

recommended 0.50 threshold. Model fit indices demonstrated acceptable structural alignment, with GFI at 0.93, CFI at 0.92, and GOF at 0.509, although RMSEA (0.155) was weaker than ideal.

Structural model testing revealed that all six hypothesized relationships were positive and significant. Among the predictors, civic ethics ($\beta = 0.237$, $t = 10.817$) and citizenship rights ($\beta = 0.232$, $t = 10.840$) had the strongest effects on student citizenship culture. Civic freedom ($\beta = 0.228$, $t = 14.586$) and academic culture ($\beta = 0.225$, $t = 13.939$) followed closely, indicating their substantial impact. Citizenship behavior ($\beta = 0.189$, $t = 16.120$) also contributed meaningfully, while academic citizenship had the smallest yet still significant effect ($\beta = 0.159$, $t = 8.956$). The model's overall explanatory power was moderate to strong, with R^2 for the student citizenship culture construct reaching 0.204.

DISCUSSION AND CONCLUSION

The findings underscore the multidimensional nature of student citizenship culture and highlight the leading role of ethical and rights-based dimensions. The strong effect of civic ethics aligns with studies emphasizing the centrality of moral development and social accountability in fostering engaged and responsible students (7, 8). Similarly, the significant influence of citizenship rights confirms that awareness and institutional support for rights and freedoms are fundamental to creating a trusting and participatory academic environment (2, 9).

The prominent role of civic freedom reinforces the importance of democratic campus climates. Prior research has shown that inclusive decision-making and freedom of expression help students experience democracy directly and internalize civic values (10, 26). The findings also support Iranian studies calling for more open and justice-oriented learning environments to strengthen civic identity among students (6, 22).

Interestingly, while academic citizenship was significant, it exerted the weakest effect. This may reflect challenges in fostering academic integrity, collaborative scholarship, and shared governance within Iranian universities (24, 25). International comparisons suggest that when academic citizenship is well-institutionalized, it can strongly enhance belonging and civic responsibility (8, 21). Universities may need to invest more in participatory structures, faculty-student collaboration, and recognition systems for academic engagement.

The impact of academic culture reinforces its status as the foundation of institutional identity. A constructive and participatory culture not only directs students' intellectual development but also promotes prosocial values and a sense of community (4, 5).

Strengthening trust, collaboration, and transparency in universities could therefore be a critical strategy to advance student citizenship culture (6, 23).

Finally, the use of advanced analytical techniques such as SEM demonstrated that a rigorous, data-driven approach can clarify complex civic phenomena and produce context-sensitive measurement models (9, 28). These findings provide actionable insights for both policymakers and university leaders.

Overall, this study contributes to bridging global and local perspectives on citizenship education and offers a validated, multidimensional framework to guide interventions in Iranian higher education. Creating democratic spaces, integrating citizenship and ethics into curricula, and supporting inclusive academic cultures are key steps toward nurturing informed, engaged, and socially responsible graduates capable of addressing contemporary societal challenges.

تحلیل عوامل موثر بر سنجش فرهنگ شهروندی دانشجویی

حجت‌اله شاه‌زیدی^۱، جعفر رحمانی^{۲*}، محسن عامری شهرابی^۳

۱. گروه سیاست‌گذاری فرهنگی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲. گروه مدیریت، دانشگاه طلوع مهر، قم، ایران

۳. گروه مدیریت فرهنگی و علوم ارتباطات، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

چکیده

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۵/۰۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۷/۱۴

تاریخ چاپ: ۱۴۰۴/۱۰/۰۱

کلیدواژه‌ها

آزادی شهروندی، شهروندی

دانشگاهی، حقوق

شهروندی، رفتار شهروندی،

فرهنگ دانشگاهی، اخلاق

شهروندی

پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر عوامل مختلف بر فرهنگ شهروندی دانشجویی در دانشجویان منطقه تهران شمال انجام شده است. این مطالعه از نوع کاربردی و روش آن توصیفی - پیمایشی بوده و جامعه آماری شامل ۱۲۰۰ دانشجو است که با نمونه‌گیری تصادفی ساده ۲۹۱ نفر انتخاب شدند. داده‌ها به صورت کتابخانه‌ای و میدانی جمع‌آوری شده و ابزار اصلی گردآوری پرسشنامه بوده است. فرضیات تحقیق شامل تأثیر آزادی شهروندی، شهروندی دانشگاهی، حقوق شهروندی، رفتار شهروندی، فرهنگ دانشگاهی و اخلاق شهروندی بر فرهنگ شهروندی دانشجویی می‌باشد. نتایج آمار توصیفی نشان می‌دهد ترکیب نمونه از نظر جنسیت تقریباً برابر و اکثریت جوان و مجرد هستند. در بخش آمار استنباطی، مدل مفهومی با استفاده از نرم‌افزار SmartPLS و تحلیل معادلات ساختاری ارزیابی شده است. معیارهای پایایی و روایی مدل مناسب گزارش شده و شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری شامل GFI، CFI و GOF حاکی از تطابق قابل قبول مدل است، اگرچه شاخص RMSEA ضعیف‌تر است. ضریب تعیین (R^2) نشان‌دهنده توان تبیینی متوسط تا قوی مدل است. آزمون فرضیات با روش حداقل مربعات جزئی (PLS) انجام شد که تمامی روابط فرضی با ضریب استاندارد مثبت و آماره t معنادار، مورد تأیید قرار گرفتند. بیشترین تأثیر مربوط به اخلاق شهروندی و حقوق شهروندی و کمترین تأثیر متعلق به شهروندی دانشگاهی است. بدین ترتیب، پژوهش نشان می‌دهد که همه شش عامل بررسی شده تأثیر مثبت و معناداری بر فرهنگ شهروندی دانشجویی دارند و مدل نظری تحقیق پشتیبانی تجربی قوی یافته است.

شیوه ارجاع‌دهی:

شاه‌زیدی، حجت‌اله، رحمانی، جعفر، و عامری شهرابی، محسن. (۱۴۰۴). تحلیل عوامل موثر بر سنجش فرهنگ شهروندی دانشجویی. پژوهش و نوآوری در تربیت و توسعه، ۵(۴)، ۱-۱۹.

نویسنده مسئول:

دکتر جعفر رحمانی

پست الکترونیکی: Rahmani@tolouemehr.ac.ir

© ۱۴۰۴ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است.

انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی CC BY-NC 4.0 صورت گرفته است.

فرهنگ شهروندی دانشجویی به عنوان مجموعه‌ای از نگرش‌ها، ارزش‌ها، هنجارها و رفتارهایی که تعاملات میان دانشجویان، دانشگاه و جامعه را شکل می‌دهند، امروزه به یکی از شاخص‌های کلیدی در سنجش کیفیت محیط‌های آموزش عالی بدل شده است. دانشگاه‌ها نه تنها مراکز تولید دانش و مهارت هستند، بلکه نقش اساسی در تربیت شهروندانی آگاه، مسئولیت‌پذیر و متعهد به ارزش‌های دموکراتیک و اجتماعی ایفا می‌کنند (1, 2). این اهمیت به‌ویژه در شرایطی برجسته می‌شود که گسترش فناوری‌های نوین، تغییرات اجتماعی سریع و چالش‌های اخلاقی، مفهوم شهروندی را پیچیده‌تر کرده‌اند (3). از این‌رو، شناسایی و تحلیل عوامل مؤثر بر فرهنگ شهروندی دانشجویان می‌تواند مبنایی برای تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های ارتقای کیفیت زندگی دانشگاهی و تقویت انسجام اجتماعی باشد.

از منظر نظری، فرهنگ دانشگاهی و محیط آموزشی بستر اولیه برای شکل‌گیری هویت شهروندی دانشجویان است. فرهنگ دانشگاهی شامل مجموعه‌ای از ارزش‌ها، نگرش‌ها و هنجارهای مشترک است که از طریق رویه‌ها و مناسبات دانشگاهی شکل می‌گیرد و نقش مهمی در رفتار و نگرش‌های دانشجویان دارد (4, 5). تحقیقات نشان داده‌اند که فرهنگ دانشگاهی می‌تواند مسیر رشد اخلاقی و اجتماعی دانشجویان را هدایت کند و احساس تعلق و مسئولیت‌پذیری آنان را نسبت به جامعه علمی و اجتماعی تقویت نماید (6). در همین راستا، اخلاق شهروندی به عنوان یکی از ابعاد بنیادین فرهنگ دانشگاهی مطرح است و به نهادینه‌سازی ارزش‌هایی چون صداقت، عدالت، احترام متقابل و تعهد اجتماعی کمک می‌کند (7). دانشگاهی که بتواند اخلاق شهروندی را در بطن فرایندهای آموزشی و پژوهشی خود بگنجاند، بستری فراهم می‌کند که دانشجویان در آن نه تنها به پیشرفت علمی، بلکه به مسئولیت‌های مدنی و اخلاقی خود نیز متعهد شوند (8).

حقوق و آزادی‌های شهروندی از دیگر پایه‌های کلیدی توسعه فرهنگ شهروندی در محیط دانشگاهی است. فراهم کردن بسترهای قانونی و نهادی برای مشارکت فعال دانشجویان، احساس مالکیت نسبت به فرایندهای دانشگاهی و اعتماد به ساختارهای تصمیم‌گیری را افزایش می‌دهد (2, 9). وجود آزادی بیان، امکان مشارکت در تصمیم‌گیری‌های علمی و اجتماعی، و حمایت از حقوق دانشجویی موجب می‌شود دانشجویان دموکراسی را در عمل تجربه کنند و هویت شهروندی فعال‌تری کسب نمایند (10). در همین چارچوب، آموزش و پرورش حقوق شهروندی و افزایش آگاهی دانشجویان از مسئولیت‌های مدنی‌شان می‌تواند عاملی مؤثر در ارتقای رفتارهای شهروندی باشد (11).

پیشینه اجتماعی-اقتصادی دانشجویان نیز عامل تأثیرگذار مهمی است. تحقیقات حاکی از آن است که وضعیت اقتصادی خانواده، سطح تحصیلات والدین و منابع فرهنگی اولیه، مسیرهای متفاوتی را در شکل‌گیری نگرش‌ها و رفتارهای شهروندی ایجاد می‌کنند (12, 13). دانشجویانی که در خانواده‌هایی با سرمایه فرهنگی و اقتصادی بالاتر رشد کرده‌اند، غالباً دسترسی بیشتری به منابع

یادگیری دموکراتیک، گفت‌وگوهای اجتماعی و مشارکت‌های مدنی دارند. با این حال، محیط دانشگاهی می‌تواند با ایجاد فرصت‌های برابر و آموزش‌های مشارکت‌محور، بخشی از این شکاف‌ها را جبران کند (14, 15).

از سوی دیگر، جهانی‌شدن و دیجیتالی‌شدن ساختارهای ارتباطی، مفهوم شهروندی را وارد مرحله‌ای جدید کرده است (4). دانشجویان امروز نه تنها در محیط‌های فیزیکی دانشگاه بلکه در فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی هویت و مسئولیت‌های شهروندی خود را تجربه می‌کنند (16). آموزش شهروندی دیجیتال، که بر مهارت‌های اخلاقی و اجتماعی در فضای آنلاین تأکید دارد، بخشی جدایی‌ناپذیر از تقویت فرهنگ شهروندی نسل جدید است (3). فراهم آوردن زیرساخت‌های مناسب برای آموزش اخلاق داده و استفاده مسئولانه از فناوری می‌تواند عاملی مهم در رشد فرهنگ شهروندی دانشجویی باشد.

مطالعات بین‌المللی نیز نشان داده‌اند که سیاست‌های ملی و دانشگاهی در حوزه اعطای حقوق و هویت شهروندی تأثیر قابل توجهی بر مشارکت اجتماعی و احساس تعلق دانشجویان دارند (17, 18). برای مثال، سیاست‌های اعطای تابعیت و شناسایی قانونی می‌تواند مسیر دستیابی به فرصت‌های اقتصادی و اجتماعی را تسهیل کند و انگیزه دانشجویان مهاجر و اقلیت‌ها را برای مشارکت فعال افزایش دهد (19, 20). در سطح خردتر، برنامه‌های دانشگاهی همچون فعالیت‌های داوطلبانه، یادگیری خدمت‌محور و مشارکت در شوراهای دانشجویی بستری عملی برای نهادینه‌سازی این مفاهیم فراهم می‌آورند (8, 21).

در ایران، نیاز به بازاندیشی در سیاست‌ها و برنامه‌های دانشگاهی به منظور ارتقای فرهنگ شهروندی بیش از پیش احساس می‌شود (22, 23). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که محدودیت در آزادی علمی، ضعف در آموزش حقوق شهروندی، و نبود رویکردهای مشارکت‌محور در دانشگاه‌ها می‌تواند مانعی برای شکل‌گیری شهروندی فعال باشد (6). طراحی مدل‌های بومی متناسب با بافت فرهنگی و اجتماعی کشور و توجه به تنوع قومی و اجتماعی دانشجویان اهمیت بالایی دارد (24). همچنین، تقویت اخلاق دانشگاهی، ارتقای فرهنگ گفت‌وگو و ایجاد فرصت‌های مشارکت در تصمیم‌گیری‌های دانشگاهی از الزامات ضروری در این مسیر است (25, 26).

با توجه به گسترش آموزش عالی و تنوع فزاینده دانشجویان، سنجش فرهنگ شهروندی دانشجویی باید فراتر از شاخص‌های سنتی رفته و ابعاد نوین مانند شهروندی دیجیتال، عدالت آموزشی، و مسئولیت اجتماعی جهانی را نیز دربر گیرد (8, 27). استفاده از ابزارهای نوین تحلیلی و روش‌های دقیق مانند مدل‌سازی معادلات ساختاری می‌تواند به تبیین روابط میان مؤلفه‌های کلیدی فرهنگ شهروندی و ارائه الگوهای معتبر کمک کند (9). همچنین، تلفیق داده‌های تجربی با رویکردهای نظری جدید در حوزه آموزش مدنی و توسعه فرهنگی به شکل‌گیری مدل‌های سنجش دقیق‌تر و بومی‌سازی شده یاری می‌رساند (28).

بر این اساس، پژوهش حاضر با تمرکز بر شش عامل بنیادین یعنی آزادی شهروندی، شهروندی دانشگاهی، حقوق شهروندی، رفتار شهروندی، فرهنگ دانشگاهی و اخلاق شهروندی می‌کوشد چارچوبی علمی و کاربردی برای سنجش فرهنگ شهروندی دانشجویان ارائه دهد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش گردآوری داده‌ها از نوع توصیفی و پیمایشی است، پژوهش جامعه آماری شامل دانشجویان تهران شمال می‌باشند که به صورت نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شده و برای تعیین تعداد حجم این نمونه از فرمول کوکران استفاده شد. با توجه به این که تعداد دانشجویان تهران شمال حدود ۱۲۰۰ نفر می‌باشد بنابراین حجم نمونه ۲۹۱ نفر بدست آمده است. روش‌های گردآوری اطلاعات در این پژوهش به دو دسته کتابخانه‌ای و میدانی تقسیم می‌شود. در خصوص گردآوری اطلاعات مربوط به ادبیات موضوع و پیشینه پژوهش از روش‌های کتابخانه‌ای و جهت گردآوری اطلاعات برای تایید یا رد فرضیه‌های پژوهش از روش میدانی استفاده شده است. برای گردآوری داده‌های اولیه از ابزار پرسشنامه استفاده گردیده است.

فرضیه‌های تحقیق

- H_۱ - آزادی شهروندی بر سنجش فرهنگ شهروندی دانشجویی تاثیر دارد.
- H_۲ - شهروندی دانشگاهی بر سنجش فرهنگ شهروندی دانشجویی تاثیر دارد.
- H_۳ - حقوق شهروندی بر سنجش فرهنگ شهروندی دانشجویی تاثیر دارد.
- H_۴ - رفتار شهروندی بر سنجش فرهنگ شهروندی دانشجویی تاثیر دارد.
- H_۵ - فرهنگ دانشگاهی بر سنجش فرهنگ شهروندی دانشجویی تاثیر دارد.
- H_۶ - اخلاق شهروندی بر سنجش فرهنگ شهروندی دانشجویی تاثیر دارد.

شکل ۱: مدل مفهومی تحقیق

نتایج نشان می‌دهد که توزیع جنسیت در نمونه تقریباً برابر است، به طوری که ۱۴۳ نفر معادل ۴۹.۱ درصد زن و ۱۴۸ نفر معادل ۵۰.۹ درصد مرد از مجموع ۲۹۱ نفر را تشکیل می‌دهند. همچنین، اکثریت نمونه‌ها یعنی ۲۳۸ نفر معادل ۸۱.۸ درصد مجرد و ۵۳ نفر معادل ۱۸.۲ درصد متأهل هستند. در مورد سن نمونه‌ها، بیش از ۷۰ درصد در گروه‌های زیر ۳۰ سال قرار دارند؛ به گونه‌ای که ۸۶ نفر (۲۹.۶ درصد) زیر ۲۰ سال و ۱۱۸ نفر (۴۰.۵ درصد) بین ۲۱ تا ۳۰ سال سن دارند. از نظر سطح تحصیلات، ۱۳۵ نفر (۴۶.۴ درصد) دانشجوی کارشناسی، ۱۱۳ نفر (۳۸.۸ درصد) دانشجوی کارشناسی ارشد و ۴۳ نفر (۱۴.۸ درصد) دانشجوی دکتری هستند. این بدان معناست که بیش از نیمی از نمونه‌ها در مقاطع تحصیلات تکمیلی تحصیل می‌کنند. به طور کلی، نمونه مورد مطالعه ترکیبی متعادل از نظر جنسیت، عمدتاً جوان و بیشتر تحصیل کرده در مقاطع بالاتر است.

پیش از آزمون فرضیه‌های پژوهشی به بررسی برازش مدل مفهومی پرداخته می‌شود. مدل‌های معادلات ساختاری به طور معمول ترکیبی از مدل‌های اندازه‌گیری (نشان دهنده زیر مؤلفه‌های متغیرهای پنهان) و مدل‌های ساختاری (نشان دهنده روابط بین متغیرهای مستقل و وابسته) هستند. قدرت رابطه بین عامل (متغیر پنهان) و متغیر قابل مشاهده بوسیله بار عاملی نشان داده می‌شود. بار عاملی مقداری بین صفر و یک است. اگر بار عاملی کمتر از ۰/۳ باشد رابطه ضعیف در نظر گرفته شده و از آن صرف‌نظر می‌شود. بار عاملی بین ۰/۳ تا ۰/۶ قابل قبول است و اگر بزرگتر از ۰/۶ باشد خیلی مطلوب است. نرم‌افزار SmartPLS برای برازش مدل‌های اندازه‌گیری، پایایی مرکب و متوسط اشتراک (AVE) را محاسبه می‌کند و مقدار R^2 را برای برازش مدل‌های ساختاری ارائه می‌دهد. مقادیر بیشتر از ۰/۵ برای متوسط اشتراک، بیشتر از ۰/۷ برای پایایی مرکب و بیشتر از ۰/۳ برای R^2 بیانگر برازش مناسب مدل هستند. نتایج تحلیل عاملی شاخص‌های سنجش متغیرهای تحقیق در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۱. تحلیل عاملی تأییدی مقیاس سنجش متغیرهای

مقیاس / خرده مقیاس	پایایی ترکیبی CR	آلفای کرونباخ (>۰/۷)	AVE
آزادی شهروندی	۰.۷۲۵	۰.۷۲۷	۰/۵۴۸
اخلاق شهروندی	۰.۷۷۴	۰.۷۶۱	۰/۵۰۹
حقوق شهروندی	۰.۸۴۷	۰.۸۰۱	۰/۶۴۰
رفتار شهروندی	۰.۸۲۳	۰.۷۶۴	۰/۵۱۲
شهروندی دانشگاهی	۰.۷۰۸	۰.۷۲۲	۰/۵۰۱
فرهنگ دانشگاهی	۰.۸۲۶	۰.۷۵۳	۰/۶۱۹
الگوی کلی	۰.۸۹۵	۰.۸۵۸	۰/۷۸۷

نتایج تحلیل عاملی تأییدی که در شکل ۲ ارائه شده است نشان می‌دهد گویه‌های سنجش هر یک از ابعاد تحقیق بدرستی انتخاب شده است. معیار فورنل لارکر برای بررسی روایی و اگر به کار می‌رود. این معیار جذر AVE می‌باشد و همبستگی بین سازه‌ها را نشان می‌دهد. جذر AVE هر سازه در قطر اصلی جدول قرار دارد و باید عددی بیشتر از ۰/۷ باشد.

جدول ۲. فورنل لارکر

عوامل	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
آزادی شهروندی	۰/۸۲۹						
اخلاق شهروندی	۰/۸۱۲	۰/۸۰۸					
حقوق شهروندی	۰/۷۵۴	۰/۸۰۲	۰/۷۸۹				
رفتار شهروندی	۰/۷۳۲	۰/۷۸۲	۰/۷۴۲	۰/۸۲۹			
شهروندی دانشگاهی	۰/۶۴۳	۰/۶۳۲	۰/۷۰۷	۰/۶۰۱	۰/۸۴۵		
فرهنگ دانشگاهی	۰/۶۲۲	۰/۵۴۱	۰/۷۲۰	۰/۷۰۲	۰/۸۵۱	۰/۶۳۸	
فرهنگ شهروندی-دانشجویی	۰/۶۲۹	۰/۵۱۱	۰/۶۳۷	۰/۷۶۳	۰/۶۷۱	۰/۷۸۵	۰/۸۲۲

طبق معیار فورنل لارکر، برای اینکه یک سازه روایی و اگرایی مناسبی داشته باشد، جذر AVE آن باید بیشتر از ۰.۷ باشد. در نهایت برازش مدل مورد بررسی قرار گرفته است. بخش ساختاری مدل بر خلاف مدل‌های اندازه‌گیری، به پرسش‌ها و متغیرهای آشکار مدل کاری ندارد و تنها به متغیرهای پنهان و روابط میان آن‌ها توجه می‌کند. در این پژوهش برازش مدل ساختاری با استفاده از معیارهای ضریب تعیین (R^2)، افزونگی^۱ و در نهایت آماره GOF استفاده شده است. ضریب تعیین (R^2) معیاری است که بیانگر میزان تغییرات هر یک از متغیرهای وابسته مدل است که به وسیله متغیرهای مستقل تبیین می‌شود. گفتنی است که مقدار R^2 تنها برای متغیرهای درون‌زای مدل ارائه می‌شود و در مورد سازه‌های برون‌زا مقدار آن برابر صفر است. هرچه مقدار R^2 مربوط به سازه‌های درون‌زای مدل بیشتر باشد، نشان از برازش بهتر مدل است. چین (۱۹۹۸) سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ را به عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی بودن برازش بخش ساختاری مدل به وسیله معیار ضریب تعیین تعریف کرده است. مقدار R^2 در جدول زیر گزارش شده است.

جدول ۳. ضریب تعیین سازه‌های درون‌زای مدل

ابعاد	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده
فرهنگ شهروندی دانشجویی	۰/۲۰۴	۰/۲۰۳

براساس جدول فوق، مقادیر ضریب تعیین گزارش شده برای متغیرها در سطح متوسط تا قوی قرار دارد. بعد از اجرای مدل اندازه‌گیری لازم است تا شاخص‌های خوبی برازش مدل نیز مورد بررسی قرار گیرد که نتایج این بررسی در جدول (۵) گزارش شده است. نتایج جدول فوق نشان‌دهنده وضعیت مناسب شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری هستند. نسبت مجذور کای دو به درجه آزادی برابر با ۰.۰۰۰۱۹ به دست آمده که به مقدار ایده‌آل نزدیک است. شاخص RMSEA برابر با ۰.۱۵۵ است که بیش از مقدار قابل قبول (کمتر از ۰.۱۰) بوده و می‌تواند نشان‌دهنده ضعف نسبی در برازش مدل باشد. با این حال، سایر شاخص‌ها نتایج مطلوبی دارند: شاخص GFI برابر با ۰.۹۳ و CFI برابر با ۰.۹۲ هستند که هر دو از حداقل مقدار مطلوب ۰.۹۰ فراتر

¹ Redundancy

رفته‌اند و حاکی از برازش مناسب مدل‌اند. همچنین، مقدار RMR برابر با ۰.۰۰۲۷ است که بسیار نزدیک به صفر بوده و نشان‌دهنده خطای اندک و برازش خوب مدل است. شاخص کلی GOF نیز با مقدار ۰.۵۰۹، از مقدار مطلوب ۰.۴ بیشتر بوده و نشان‌دهنده برازش کلی مناسب مدل می‌باشد. بنابراین، به جز شاخص RMSEA، سایر شاخص‌ها حاکی از برازش قابل قبول مدل اندازه‌گیری هستند.

جدول ۴. شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری

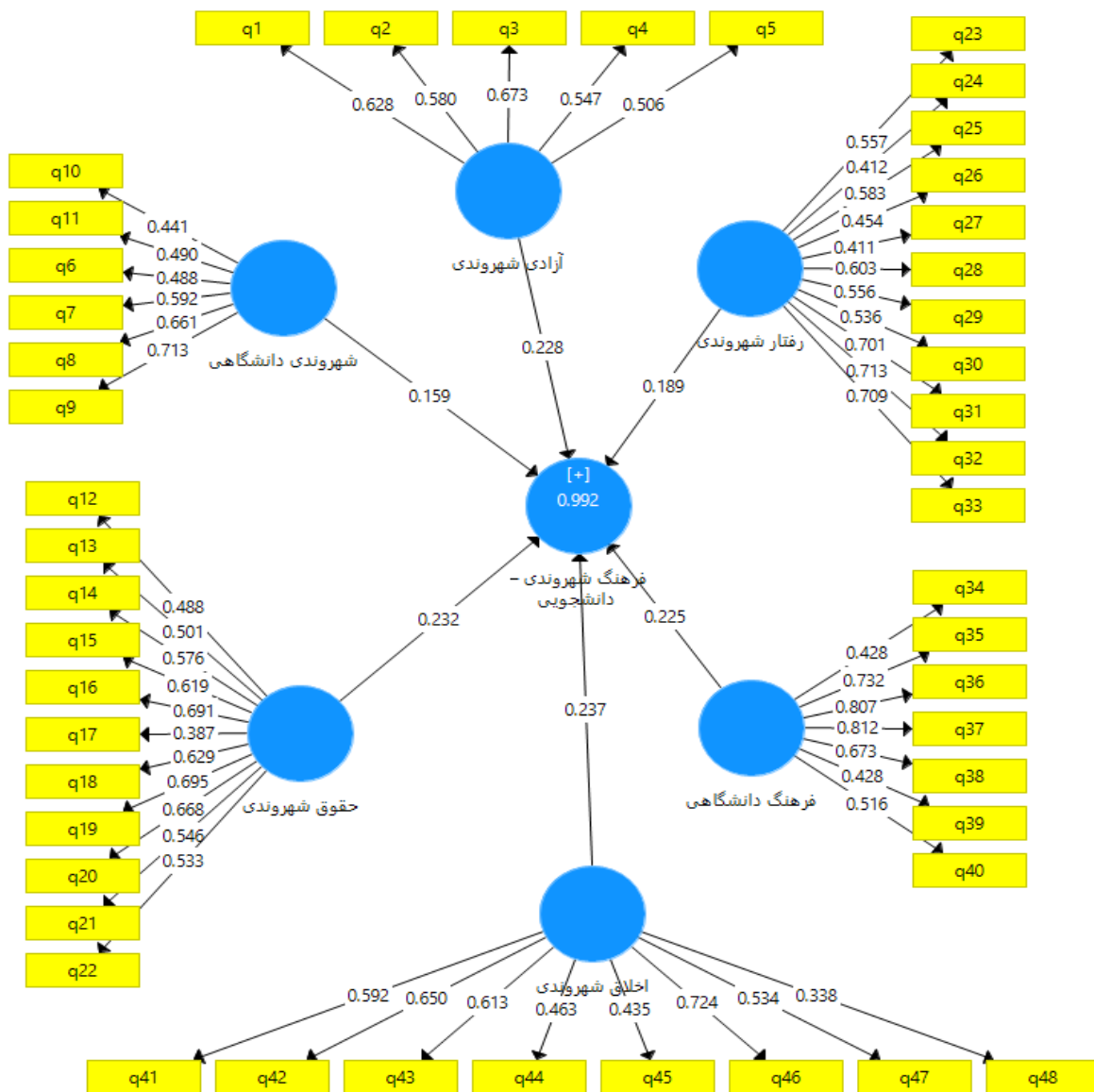
شاخص‌های برازندگی	شاخص برازش	مقدار	حداقل مقدار قابل قبول
نسبت مجذور کای دو به درجه آزادی	χ^2 df	۰/۰۰۱۹	این معیار در یک برازش ایده‌آل برابر با یک خواهد بود
ریشه دوم برآورد میانگین واریانس خطای تقریب	RMSEA ^۱	۰/۱۵۵	کمتر از ۰/۱
شاخص نیکویی برازش	GFI ^۲	۰/۹۳	۰/۹
ریشه میانگین مجذور باقیمانده	RMR	۰/۰۰۲۷	هرچقدر کوچکتر و نزدیک به صفر باشد، حاکی از برازش بهتر مدل است.
شاخص برازندگی تطبیقی	CFI	۰/۹۲	۰/۹
شاخص نکویی برازش	GOF	۰/۵۰۹	در حال ایده‌آل بالاتر از ۰/۴ می‌باشد

با مقایسه مقادیر کسب شده شاخص‌های برازش مدل و مقادیر مطلوب یا حد مجاز هر شاخص، می‌توان نتیجه گرفت که مدل اندازه‌گیری به خوبی برازش شده است و نتایج آن قابل اتکا هستند و می‌توان آن‌ها را با اطمینان تفسیر کرد. شکل ۲ و ۳ مدل ساختاری پژوهش را نشان می‌دهند. این شکل‌ها مدل ساختاری در حالت راه‌اندازی خودکار^۳ یا در حالت ضرایب معناداری را نشان می‌دهد. در این حالت مقادیر t آماری بر روی مسیرهای موجود در مدل ظاهر می‌شود. با توجه به اینکه مقدار آستانه‌ای ۱/۹۶ می‌باشد؛ بنابراین فرضیه‌هایی که آماره t بیشتر از ۱/۹۶ کسب کرده‌اند مورد تایید قرار می‌گیرند.

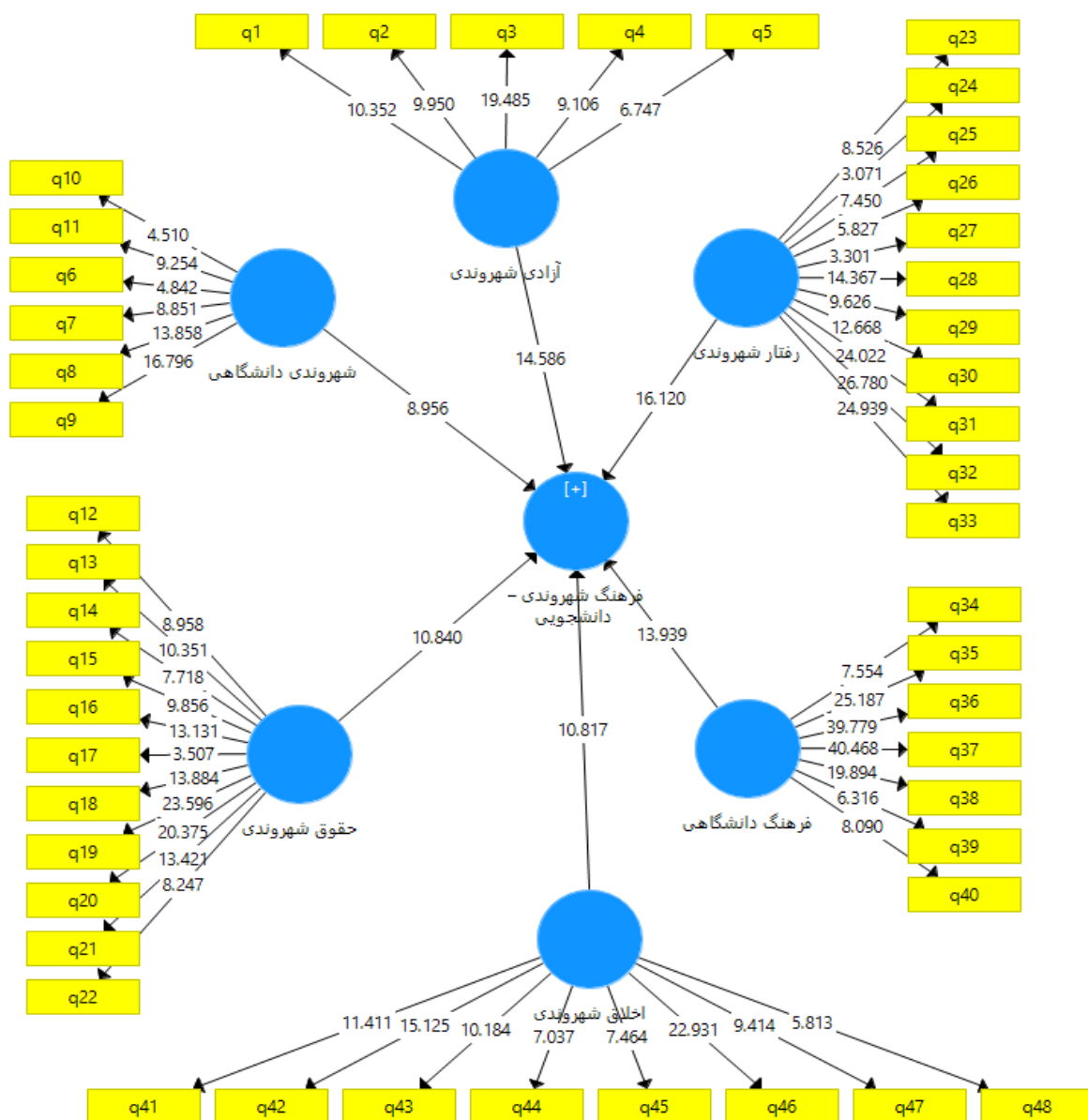
^۱ Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)

^۲ Goodness of Fit Index (GFI)

^۳.Bootstrapping

شکل ۲: مدل ساختاری فرضیه‌های تحقیق (در حالت PLS)

شکل ۳: مدل ساختاری فرضیه‌های تحقیق (در حالت BootStraping)

نتایج این شکل‌ها در جدول زیر ارائه شده است:

جدول ۵. خلاصه نتایج تکنیک حداقل مربعات جزیی

روابط	ضریب استاندارد	آماره t	سطح معناداری	نتیجه
آزادی شهروندی ← فرهنگ شهروندی-دانشجویی	۰/۲۲۸	۱۴/۵۸۶	۰/۰۰۰۱	تایید
اخلاق شهروندی ← فرهنگ شهروندی-دانشجویی	۰/۲۳۷	۱۰/۸۱۷	۰/۰۰۰۱	تایید
حقوق شهروندی ← فرهنگ شهروندی-دانشجویی	۰/۲۳۲	۱۰/۸۴۰	۰/۰۰۰۱	تایید
رفتار شهروندی ← فرهنگ شهروندی-دانشجویی	۰/۱۸۹	۱۶/۱۲۰	۰/۰۰۰۱	تایید
شهروندی دانشگاهی ← فرهنگ شهروندی-دانشجویی	۰/۱۵۹	۸/۹۵۶	۰/۰۰۰۱	تایید
فرهنگ دانشگاهی ← فرهنگ شهروندی-دانشجویی	۰/۲۲۵	۱۳/۹۳۹	۰/۰۰۰۱	تایید

نتایج جدول ۵ که خلاصه تحلیل تکنیک حداقل مربعات جزئی (PLS) را ارائه می‌دهد، نشان می‌دهد که تمامی فرضیه‌های تحقیق مورد تأیید قرار گرفته‌اند. ضریب استاندارد تمامی مسیرها مثبت و آماره t آنها بسیار بزرگ‌تر از مقدار بحرانی (حدود ۱.۹۶ برای سطح معناداری ۰.۰۵) است و همچنین تمامی سطوح معناداری برابر با ۰.۰۰۰۱ هستند که نشان‌دهنده معناداری بسیار بالا در تمامی روابط است. این نتایج بیانگر آن است که هر یک از مؤلفه‌های شش‌گانه پیشنهادی در مدل (آزادی شهروندی، اخلاق شهروندی، حقوق شهروندی، رفتار شهروندی، شهروندی دانشگاهی و فرهنگ دانشگاهی) تأثیر معنادار و مثبتی بر فرهنگ شهروندی دانشجویی دارند. در میان این عوامل، بیشترین تأثیر مربوط به اخلاق شهروندی (ضریب ۰/۲۳۷) و حقوق شهروندی (۰/۲۳۲) است، که نشان می‌دهد این دو عامل بیش از سایر مؤلفه‌ها در تقویت فرهنگ شهروندی دانشجویی نقش دارند. به دنبال آن، آزادی شهروندی (۰/۲۲۸) و فرهنگ دانشگاهی (۰/۲۲۵) نیز تأثیر قابل توجهی دارند. کمترین تأثیر در این میان متعلق به شهروندی دانشگاهی (۰/۱۵۹) است، اگرچه همچنان معنادار و مثبت است. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که مدل نظری تحقیق از پشتیبانی تجربی مناسبی برخوردار است و همه فرضیه‌های شش‌گانه به تأیید رسیده‌اند.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که شش عامل کلیدی یعنی آزادی شهروندی، شهروندی دانشگاهی، حقوق شهروندی، رفتار شهروندی، فرهنگ دانشگاهی و اخلاق شهروندی همگی تأثیر مثبت و معناداری بر فرهنگ شهروندی دانشجویی دارند. این یافته‌ها از چند منظر قابل تفسیر است و می‌تواند با بدنه گسترده‌ای از مطالعات داخلی و خارجی مقایسه شود. نخست، نقش پررنگ اخلاق شهروندی و حقوق شهروندی در شکل‌گیری فرهنگ شهروندی دانشجویان نشان داد که بعد هنجاری و حقوقی بیش از سایر ابعاد می‌تواند هویت شهروندی دانشجویان را تقویت کند. این نتیجه با دیدگاه‌هایی همخوان است که تأکید می‌کنند تربیت شهروندان مسئول و متعهد بدون تقویت اصول اخلاقی، صداقت علمی و رعایت هنجارهای اجتماعی امکان‌پذیر نیست (7, 8). همچنین، یافته حاضر همسو با مطالعاتی است که بیان می‌کنند آگاهی از حقوق و وظایف شهروندی، تعهد اجتماعی و رعایت اصول اخلاقی، از مهم‌ترین شاخص‌های شهروندی در محیط‌های دانشگاهی محسوب می‌شوند (2, 9).

آزادی شهروندی به‌عنوان بعدی مهم و تأثیرگذار، در نتایج این تحقیق رتبه‌ای بالا داشت و نشان داد که ایجاد فضای آزاد برای بیان عقاید، تبادل نظر و مشارکت در تصمیم‌گیری‌های دانشگاهی، می‌تواند به شکل‌گیری هویت مدنی فعال کمک کند. این یافته با مطالعات بین‌المللی همسوست که نشان داده‌اند آزادی‌های مدنی و امکان مشارکت در فرآیندهای علمی و اجتماعی، دانشجویان را به تجربه دموکراسی در عمل ترغیب می‌کند (10, 26). همچنین، پژوهش‌های داخلی نیز تأیید می‌کنند که فراهم آوردن محیطی باز و عدالت‌محور در دانشگاه‌ها، میزان مسئولیت‌پذیری و مشارکت اجتماعی دانشجویان را افزایش می‌دهد (6, 22). بدین ترتیب می‌توان

گفت تقویت آزادی شهروندی شرطی لازم برای نهادینه‌سازی سایر ابعاد فرهنگ شهروندی است و بدون آن، سایر ارزش‌ها به‌درستی بروز نمی‌یابند.

نکته جالب توجه در یافته‌ها این بود که شهروندی دانشگاهی با وجود معناداری آماری، کمترین ضریب تأثیر را در میان عوامل داشت. این موضوع می‌تواند بیانگر چالش‌های موجود در پیاده‌سازی سیاست‌های شهروندی دانشگاهی در ایران باشد، جایی که گاه ارزش‌های آکادمیک مانند صداقت علمی، رفتار مشارکتی و تعهد به جامعه علمی به‌طور کامل حمایت نمی‌شوند (24, 25). با این حال، در مطالعات بین‌المللی به‌ویژه در کشورهای توسعه‌یافته، شهروندی دانشگاهی نقشی محوری در ایجاد حس تعلق و هویت علمی-مدنی ایفا می‌کند (8, 21). شاید بتوان گفت یکی از دلایل کم‌اثر بودن این مؤلفه در ایران، ضعف ساختاری در تقویت جو دموکراتیک دانشگاه، نبود برنامه‌های نظام‌مند برای مشارکت دانشجویان در امور دانشگاهی و کمبود سازوکارهای تشویقی برای ارتقای فضایل آکادمیک است (5).

فرهنگ دانشگاهی نیز در این تحقیق ارتباطی قوی با فرهنگ شهروندی دانشجویی داشت. نتایج نشان داد که محیط فرهنگی دانشگاه، شامل ارزش‌ها، هنجارها، روابط انسانی و سبک‌های مدیریتی، بستری کلیدی برای پرورش رفتارهای شهروندی است. این یافته با پژوهش‌های متعدد همسوست که فرهنگ سازمانی و دانشگاهی را تعیین‌کننده کیفیت زندگی علمی و مشارکت اجتماعی می‌دانند (4, 6). همچنین، مطالعات داخلی بیان کرده‌اند که دانشگاه‌هایی با فرهنگ مشارکتی و ارزش‌محور، بیشترین ظرفیت را برای تربیت شهروندانی مسئولیت‌پذیر و دموکراتیک دارند (22, 23). این مسئله به‌ویژه در دانشگاه‌های ایران که هنوز تا حدی تحت تأثیر ساختارهای متمرکز و رسمی‌اند، اهمیت می‌یابد و می‌تواند راهنمایی برای سیاست‌گذاران آموزش عالی باشد تا با تقویت فرهنگ شفافیت، همکاری و احترام متقابل، ظرفیت رشد مدنی دانشجویان را افزایش دهند.

از منظر دیگر، رفتار شهروندی دانشجویی به‌عنوان یکی از ابعاد سنجش فرهنگ شهروندی نقش چشمگیری ایفا کرد. یافته‌ها نشان می‌دهد که تشویق رفتارهایی مانند همکاری علمی، مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی و رعایت قوانین و هنجارهای دانشگاهی می‌تواند شاخص مهمی در ارتقای فرهنگ شهروندی باشد. این موضوع با نتایج مطالعاتی که رفتار شهروندی سازمانی در محیط دانشگاه را عامل ارتقای بهره‌وری و انسجام اجتماعی معرفی کرده‌اند همخوان است (23, 25). همچنین، پژوهش‌های بین‌المللی نشان داده‌اند که فعالیت‌های داوطلبانه، کارگروهی و کمک به همسالان، علاوه بر تقویت سرمایه اجتماعی، مهارت‌های مدنی و مسئولیت‌پذیری دانشجویان را افزایش می‌دهد (8, 10).

بعد مهم دیگر نتایج، تأیید پیوند حقوق شهروندی با سایر مؤلفه‌های فرهنگی بود. آموزش حقوق شهروندی، دسترسی دانشجویان به فرصت‌های برابر و حمایت نهادی از آزادی‌های آکادمیک، نقشی تعیین‌کننده در ایجاد فضای اعتماد و تعهد جمعی دارد. این یافته همسو با دیدگاه‌هایی است که تأکید دارند در جوامعی که ساختارهای قانونی برای حمایت از حقوق فردی و گروهی قوی‌تر

است، دانشجویان تمایل بیشتری به مشارکت فعال و سازنده دارند (18, 29). در سطح بین‌المللی نیز پژوهش‌ها بیان کرده‌اند که سیاست‌های مهاجرتی و تابعیتی منصفانه، نه تنها فرصت‌های اقتصادی بلکه انگیزه مدنی دانشجویان را نیز تقویت می‌کند (13, 15, 19). نکته قابل توجه دیگر در نتایج این مطالعه، تأکید بر اهمیت ترکیب روش‌های نوین تحلیلی برای سنجش فرهنگ شهروندی بود. استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری و تحلیل عاملی به پژوهش کمک کرده است تا روابط میان مؤلفه‌های پیچیده فرهنگ شهروندی را به دقت بررسی کند. این رویکرد همسو با جریان‌های جدید پژوهشی در سطح جهانی است که تلاش می‌کنند با بهره‌گیری از داده‌های چندبعدی و مدل‌های پیشرفته، درک دقیق‌تری از سازوکارهای شکل‌دهنده شهروندی ارائه دهند (9, 28).

به طور کلی، این نتایج نشان می‌دهد که ارتقای فرهنگ شهروندی دانشجویان یک فرآیند چندبعدی و وابسته به تعامل متغیرهای فردی، ساختاری و نهادی است. دانشگاه‌ها می‌توانند با ایجاد فضای باز، تقویت ارزش‌های اخلاقی، آموزش حقوق شهروندی و حمایت از مشارکت فعال، زمینه را برای تربیت شهروندانی مسئولیت‌پذیر و آگاه فراهم کنند. همچنین، ترکیب سیاست‌های کلان (مانند عدالت آموزشی و فرصت‌های برابر) با اقدامات خرد (مانند برنامه‌های مشارکت‌محور و خدمات داوطلبانه) می‌تواند بهترین نتایج را برای توسعه فرهنگ شهروندی به همراه داشته باشد (8, 27).

این پژوهش با وجود دستاوردهای علمی و عملی ارزشمند، دارای محدودیت‌هایی است. نخست، جامعه آماری تحقیق به دانشجویان منطقه تهران شمال محدود بوده و نتایج آن لزوماً قابل تعمیم به سایر دانشگاه‌های کشور یا محیط‌های فرهنگی متفاوت نیست. دوم، ابزار گردآوری داده‌ها مبتنی بر خودگزارشی بوده و این امر احتمال بروز سوگیری پاسخ‌دهندگان و تمایل به ارائه پاسخ‌های اجتماعی مطلوب را افزایش می‌دهد. سوم، تمرکز بر متغیرهای شش‌گانه انتخاب‌شده می‌تواند دیدگاه پژوهش را محدود کرده باشد و عواملی چون نقش فناوری‌های نوین، رسانه‌های اجتماعی یا ویژگی‌های روان‌شناختی دانشجویان به صورت مستقیم بررسی نشده‌اند. همچنین، روش پیمایشی به کاررفته قادر به ارائه روابط علی قطعی نیست و نیازمند مطالعات طولی و تجربی برای تأیید روابط مشاهده‌شده است.

پیشنهاد می‌شود مطالعات بعدی جامعه آماری گسترده‌تری در سطح ملی یا حتی بین‌المللی دربرگیرند تا امکان مقایسه میان دانشگاه‌ها و فرهنگ‌های گوناگون فراهم شود. همچنین، به کارگیری روش‌های ترکیبی (کیفی-کمی) می‌تواند به شناسایی عمیق‌تر ابعاد کمتر سنجیده‌شده مانند هویت دیجیتال، احساس تعلق فرهنگی و سرمایه اجتماعی آنلاین کمک کند. استفاده از داده‌های طولی برای بررسی پایداری فرهنگ شهروندی در طول دوره تحصیل و پس از فارغ‌التحصیلی می‌تواند دیدگاه دقیق‌تری ارائه دهد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده متغیرهای جدیدی چون اثرات سیاست‌های ملی آموزش عالی، نقش شبکه‌های اجتماعی، و راهبردهای یادگیری مشارکتی به مدل مفهومی افزوده شود.

نتایج پژوهش حاضر می‌تواند راهنمای سیاست‌گذاران آموزش عالی و مدیران دانشگاه‌ها باشد. لازم است برنامه‌های درسی و فوق‌برنامه‌ای تقویت‌کننده آگاهی حقوقی، اخلاق شهروندی و مهارت‌های مشارکت اجتماعی در دستور کار قرار گیرد. ایجاد فضای آزاد

و احترام به تنوع فکری و فرهنگی دانشجویان می‌تواند انگیزه مشارکت فعال آنان را افزایش دهد. همچنین، توسعه ساختارهای حمایتی مانند انجمن‌های دانشجویی، شوراهای دانشگاهی و پروژه‌های داوطلبانه می‌تواند بستر تمرین عملی شهروندی را فراهم کند. در سطح مدیریتی، تقویت فرهنگ شفافیت، مسئولیت‌پذیری و پاسخ‌گویی در نهادهای دانشگاهی و فراهم‌سازی بستر تعامل سازنده بین دانشجویان و مدیران، گامی کلیدی در مسیر ارتقای فرهنگ شهروندی خواهد بود.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

موازین اخلاق

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

منابع

1. Rehman ZU, Majoka MI, Naz S. Role of Universities in Developing Citizenship among Students: The Case of Pakistan. *Global Social Sciences Review*. 2018;III(III):142-57. doi: 10.31703/gssr.2018(III-III).09.
2. Rehman ZU, Naz S. Citizenship Characteristics and its Education at University Campuses. 2022. doi: 10.31703/gsr.2022(VII-II).10.
3. Puthur L, Karakunnel M, Miranda D, Arora T. BUILDING A DATA ETHICAL FUTURE: Data Policies and Frameworks. *Journal of Dharma: Dharmaram Journal of Religions and Philosophies*. 2023;48:231-48.
4. Arisoy B. Digitalization in education. *Cypriot Journal of Educational Sciences*. 2022;17(5):1799-811. doi: 10.18844/cjes.v17i5.6982.
5. Eskandari A, Toghighi J, Bayat Zadeh M. The Role of Culture in the Development of Universities and Higher Education Institutions. *Quarterly Journal of New Research Approaches in Management*. 2019;2(13):43-67.
6. Sohrabzadeh M, Niazi M, Meiri S. A Meta-Analysis of Citizenship Culture in Iranian Society. *Biannual Journal of Economic Sociology and Development*. 2021;10(1).
7. Khaleghi s, Ghaffari A, Hashemi t, Beyrami M, Taklavi S. Designing Citizenship Ethics Curriculum and its Effectiveness in the Improvement of Altruism and Prosocial Behaviors in Adolescents. *Journal of Instruction and Evaluation*. 2023;16(62):59-80. doi: 10.30495/jinev.2023.1979156.2830.

8. Coelho DP, Caramelo J, Amorim JP, Menezes I. Towards the transformative role of global citizenship education experiences in higher education: Crossing students' and teachers' views. *Journal of Transformative Education*. 2025;23(2):149-64. doi: 10.1177/15413446221103190.
9. Ferraro A, Ferreira G, Diaz F, Born G. Measuring Commonality in Recommendation of Cultural Content to Strengthen Cultural Citizenship. *ACM Transactions on Recommender Systems*. 2024;2(1):Article 10. doi: 10.1145/3643138.
10. Theocharis Y, Van Deth JW. The continuous expansion of citizen participation: a new taxonomy. *European Political Science Review*. 2018;10(1):139-63. doi: 10.1017/S1755773917000042.
11. Kafshchian Moghadam A, Maleki H, Sadeghi A. Designing a Citizenship Rights Curriculum Model for the Second Period of Elementary Education. *Iranian Journal of Educational Sociology*. 2024;7(2):1-7. doi: 10.61838/kman.ijes.7.2.1.
12. Kim HJ, Chung JY. Factors affecting youth citizenship in accordance with socioeconomic background. *Children and Youth Services Review*. 2020;111:104847. doi: 10.1016/j.childyouth.2020.104847.
13. Catron P. The citizenship advantage: Immigrant socioeconomic attainment in the age of mass migration. *American Journal of Sociology*. 2019;124(4):999-1042. doi: 10.1086/701297.
14. Labussiere M, Levels M, Vink M. Citizenship and education trajectories among children of immigrants: a transition-oriented sequence analysis. *Advances in Life Course Research*. 2021;50:100433. doi: 10.1016/j.alcr.2021.100433.
15. Hainmueller J, Hangartner D, Ward D. The effect of citizenship on the long-term earnings of marginalized immigrants: quasi-experimental evidence from Switzerland. *Science Advances*. 2019;5:1-8. doi: 10.1126/sciadv.aay1610.
16. Japar M. Students' Perspectives on Civic Education Through Digital Citizenship in the Virtual Era. *European Journal of Educational Research*. 2024;volume-13-2024(volume-13-issue-1-january-2024):89-102. doi: 10.12973/eu-jer.13.1.89.
17. Vink M, Van der Baaren L, Bauböck R, Honohan I, Manby B. GLOBALCIT citizenship law dataset. *Global Citizenship Observatory*; 2021.
18. Naujoks D. Atypical citizenship regimes: comparing legal and political conceptualizations. *Comparative Migration Studies*. 2020;8(1):1-20. doi: 10.1186/s40878-019-0156-0.
19. Pogonyi S. The passport as means of identity management: making and unmaking ethnic boundaries through citizenship. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 2019;45(6):975-93. doi: 10.1080/1369183X.2018.1440493.
20. Solodoch O, Sommer U. Explaining the birthright citizenship lottery: longitudinal and cross-national evidence for key determinants. *Regulation & Governance*. 2020;14(1):63-81. doi: 10.1111/rego.12197.
21. Bartram D. Does the UK 'citizenship process' lead immigrants to reject British identity? A panel data analysis. *Ethnicities*. 2021;21(2):375-94. doi: 10.1177/1468796820963963.
22. Mohammadi Z. A Study of Cultural Citizenship in the Metropolis of Karaj and Its Relationship with Cultural Capital and Citizenship Culture. *Urban Sociological Studies*. 2023;13(47).
23. Bahrami V, Niazi M, Mousavi M, Sohrabzadeh M. An Analysis of Citizenship Culture and Its Influencing Factors: A Case Study of Lorestan Province. *Journal of Iranian Studies*. 2019;13(1).
24. Mohnati E, Etemadi A, Qolizadeh A, Rashidpour A. Designing a Model of Academic Culture for Isfahan University of Education. *Intercultural Studies*. 2020;15(99).
25. Sadiq K. Unlocking Academic Excellence: The Impact of Academic Citizenship Behaviour on Students' Performance in Higher Education. *Journal of Social Sciences Development*. 2024;3(1):01-13. doi: 10.53664/jssd/03-01-2024-01-01-13.
26. Mary ab, Sadiatanimot o. citizenship education as a strategic approach for revolutionizing the teaching of social studies towards civic consciousness among students of colleges of education in ogun state. *osiele journal of multidisciplinary research (ojmr)*. 2025;10(1).
27. Ferguson C, Brett P. Teacher and student interpretations of global citizenship education in international schools. *Education, Citizenship and Social Justice*. 2025;20(2):217-36. doi: 10.1177/17461979231211489.
28. Schmid SD. Stagnated liberalization, long-term convergence, and index methodology: three lessons from the CITRIX citizenship policy dataset. *Global Policy*. 2021;12(3):338-49. doi: 10.1111/1758-5899.12903.
29. Peters F, Schmeets H, Vink M. Naturalisation and immigrant earnings: why and to whom citizenship matters. *European Journal of Population*. 2020;36(3):511-45. doi: 10.1007/s10680-019-09540-1.